

ج
س ؤ ا ل
ا
ب
سؤال شما
جواب ما
۱۲ سؤال اصلی در
موضوع نماز
مرکز تخصصی نماز

بسم الله الرحمن الرحیم

سوال شما، جواب ما

نویسنده:

واحد پاسخگویی به سوالات نماز

ناشر چاپی:

ستاد اقامه نماز

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

سوال شما، جواب ما

مشخصات کتاب

عنوان و نام پدیدآور : سوال شما، جواب ما/ کاری از مرکز تخصصی نماز.

مشخصات نشر : تهران: ستاد اقامه نماز، ۱۳۹۱.

مشخصات ظاهری : ۷۰ ص.: مصور؛ ۱۱×۵/۱۴ س م.

شابک : ۲۰۰۰۰ ریال:۹۷۸-۹۶۴-۵۳۷-۰۸۰-۸

وضعیت فهرست نویسی : فاپا

یادداشت : عنوان روی جلد: سوال شما، جواب ما: ۱۲ سوال اصلی در موضوع نماز.

عنوان روی جلد : سوال شما، جواب ما: ۱۲ سوال اصلی در موضوع نماز.

موضوع : نماز -- پرسش ها و پاسخ ها

موضوع : نماز -- فلسفه

شناسه افزوده : ستاد اقامه نماز

شناسه افزوده : مرکز تخصصی نماز

رده بندی کنگره : BP۱۸۶/س۸۷ ۱۳۹۱

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۳۵۳

شماره کتابشناسی ملی : ۳۰۳۱۶۴۸

ص:۱

اشاره

راه های ایجاد حضور قلب در نماز چیست؟

قرآن کریم یکی از ویژگی های انسان های مؤمن و رستگار را خشوع آنان در نماز دانسته و می فرماید: "به راستی که مؤمنان پیروز و رستگار شدند، آنان که در نماز خشوع می کنند".(۱)

خشوع یعنی تواضع، اظهار ادب بندگی، توجه قلبی و حضور انسان در پیشگاه خداوند با تمام وجود. نمازگزار واقعی کسی است که به هنگام نماز چنان غرق در تفکر حضور پروردگار است و به راز و نیاز مشغول، که ذره ای از دل خود را برای غیر خدا و امور مادی خالی نمی گذارد.

۱- . مؤمنون/ آیه۱و۲.

پیـامبر اکرم٪ مردی را دیـد که در حـال نماز با ریش خود بازی می کرد، آن حضـرت فرمود: "اگر قلب او خاشع بود، اعضا و اندام او نیز چنین بودند".(۱)

اثربخشـی نمـاز و پـذیرش آن، به میزان خشوع و حضور قلب انسان بسـتگی دارد، همانگونه که امام باقر۴می فرمایـد: " با تمام وجود نماز بخوان، چرا که در مقابل آن مقدار از نماز پاداش داده خواهی شد که با حضور قلب انجام می دهی".(۲)

راهکارهای ده گانه

عوامل مختلفی برای ایجاد حضور قلب در نماز وجود دارد که برخی از آنها را یادآور می شویم.

۱. پی بردن به اهمیت نماز

مهم ترین عامل مؤثر در پیدایش حضور قلب در نماز، اهمیت دادن به راز و نیاز با خدا و ارتباط با او از راه نماز خواندن است. آثار و برکات و نتایج حاصلِ از نماز هر چه برای انسان

۱- . جامع الاحادیث، ج۲، ص ۲۵۳، حدیث ۶۷.

۲- [] . بحارالانوار، همان، ص ۲۰۱.

مهم و ضروری جلوه کند، بر عشق و توجه قلبی او خواهد افزود و او را از توجه به غیر خدا باز خواهد داشت.

۲. فهم واژه ها

بی توجهی و نداشتن حضور قلب در نماز، گاه از آنجا ناشی می شود که نمازگزار با الفاظ عربی آشنا نیست و نمی داند چه بر زبان جاری می کند؛ الفاظی را از کودکی به او آموخته اند و او بدون توجه به معنای آن ها فقط طوطی وار تکرار می کند. پر واضح است این گونه سخن گفتن، نه احساس نیاز به صحبت کردن با خدا را در دل انسان زنده می کند و نه ایجاد کننده حضور قلب است.

۳. شرایط و محیط مناسب

حضرت علی۴ در نامه خود به مالک اشتر می فرماید: "ای مالک، در برنامه ی خود بهترین وقت ها را برای نماز و ارتباط با خدا قرار بده".(۱)

بسیار اتفاق افتاده است که انسان بی حوصله می شود و انگیزه و شوق انجام هیچ کاری را ندارد، یا موضوع مهمی فکر و ذهن او را به خود مشغول کرده است و یا مشکلی سر راه او

۱- . "واجعل افضل اوقاتک للصلاه...".نهج البلاغه، نامه ۵۳.

قرار گرفته که او را از اندیشیدن به سایر مسائل زندگی باز می دارد؛ هر چند در چنین اوضاع و احوالی، شرایط مناسب برای حضور قلب در نماز فراهم نیست؛ اما باید سعی شود در هنگام نماز این فکرها را از ذهن خارج کرده و گره گشایی از مشکلات خود را به خداوند واگذاریم و بدانیم در این صورت یا نماز مشکل ما را حل می کند و یا توفیق و قدرت صبر بر آن مشکل را به ما می دهد.

گاهی نیز ممکن است در اطراف انسان، اشیایی وجود داشته باشد که حواس انسان را از توجه به نماز باز دارد؛ مانند: آیینه، عکس، تلویزیون روشن و... که از نظر اسلام نماز خواندن در مقابل آن ها مکروه است.(۱) در چنین محیطی نیز پیدایش حضور قلب برای نمازگزار بسیار مشکل است؛ از این رو برای پیدایش حضور قلب، باید نماز را در شرایط و محیط مناسب به جا آورد.

امام صادق ۴ به یکی از یاران خود می فرماید: " إِتَّخِذ مَسجِداً فِی بَیتِکَ": در خانه ی خود محلی را برای مسجد انتخاب کن.(۲)

ص:۱۰

۱- . برای آگاهی بیشتر به رساله ی عملیه ی مراجع تقلید خود (قسمت مکروهات نماز) مراجع کنید.
۲- . وسائل الشیعه، ج۳، ص۵۵۵.

انتخاب مسجد یا محل مناسب برای مناجات و راز و نیاز با خدا در منزل، در ایجاد حضور قلب بسیار تأثیر دارد. وقتی انسان در چنین مکان هایی قرار می گیرد فکر و ذهن او خود به خود از چیزهای دیگر جدا شده و یاد خدا جایگزین آن می گردد و آمادگی انسان برای نماز گزاردن با حضور قلب بیشتر می شود.

۴. تعیین وقت اختصاصی برای نماز

یکی از عوامل موفقیت انسان، برنامه ریزی است. هر کاری باید در وقتی مشخص انجام شود تا از هدر رفتن نیروها و سر درگمی جلوگیری شود. نماز که یکی از وظایف ما در شبانه روز است، از این قائده استثنا نیست و باید برای آن زمان مخصوص تعیین گردد.

۵. یاد نمازِ وداع

هیچ انسانی نمی داند چند سال زنده خواهد بود، و هر روز این احتمال را می دهد که شاید فردا زنده نباشد؛ نمازگزاری که با توجه به این نکته نماز می خواند و چنین تصوری در ذهن او وجود دارد که شاید این آخرین نمازی باشد که توفیق انجام آن را دارد، بیشترین حضور قلب را نسبت به سایرین خواهد داشت. خواندن نماز در اول وقت، خود تمرین و گام مهم در این راستا به شمار می رود.

امام صادق ۴ به نماز گزاران توصیه می کنند: "هنگامی که می خواهی نماز واجب خود را بخوانی، در وقت بخوان و مانند کسی باش که نماز وداع می خواند و می ترسد که بعد از این توفیق نماز خواندن نصیب او نشود".(۱)

۶. انجام مستحبات

انجام مستحبات نماز، چه آن اموری که قبل از آغاز نماز باید انجام شود و مقدمه نماز است؛ مانند اذان، اقامه، پوشیدن لباس سفید، استعمال عطر و بوی خوش و... و چه آن اموری که همراه نماز یا بعد از آن مستحب است انجام گیرد. رعایت این موارد نیز برای تحصیل حضور قلب در نماز بسیار تأثیر دارند.

۷. یاری جستن از خدا

انسان های والا مقام و نزدیکان به درگاه پروردگار، در ضمن دعا و مناجات های خود، همواره این خواسته را مطرح می کرده اند که "خدایا ما را لحظه ای به خودمان وامگذار و از شیرینی مناجات و ملاقات با خودت محروم مساز".(۲) این درسی است برای ما پیروان و شیعیان آن

۱- . بحارالانوار، ج۸۴، ص۲۳۲.

۲- . اشاره به دعای معروف: "إلهی لا تَکِلنی إلی نَفسی طَرفَةَ عَینٍ أبداً".

بزرگواران که دست نیاز به سوی پروردگار مهربان دراز کرده و از او بخواهیم به ما توفیق عنایت کند که با تمام وجود و با حضور قلب به درگاهش شرفیاب شویم.

۸. تمرین

انسانی که در طول یک نماز ممکن است بیش از یک لحظه تمرکز حواس یا حضور قلب نداشته باشد، می تواند با تمرین و تداوم، به مرور چنان قدرتی پیدا کند که با تمام وجود به نماز بایستد و در لحظه ای از لحظاتِ نمازهای خود چیزی غیر از خدا را در ذهن و قلبش راه ندهد.

۹. پرهیز از غذاهای حرام

امام صادق ۴ می فرماید: "کَسْبُ الحَرامِ یُبینُ فی الـذّرّیه؛ درآمد حرام در فرزندان اثر [نامطلوب] می گذارد [و هدایت آنها را دچار مشکل می کند]".(۱)

خوراکی که انسان تناول می کند اگر پلید و حرام باشد، قلب را تیره می سازد، در این صورت دیگر از او امید خیری نیست و پند و اندرز در او اثر نمی کند و سخت ترین مناظر رقّت بار نیز او را متأثر نمی کند. امام حسین(ع) به لشکریان عمر سعد فرمود: "دلیل اینکه شما

۱- . وسائل الشیعه، ج۱۲، ص۵۳.

نافرمانی ام می کنید و به سخن من گوش فرا نمی دهید، این است که شکم هایتان از حرام پر شده و بر دل هایتان مهر خورده که حق را نمی پذیرید. وای بر شما! آیا انصاف نمی دهید؟ آیا گوش فرا نمی دهید؟".(۱)

۱۰ . پرهیز از گناه

گناه آینه قلب را مکدّر ساخته، مانع آن می شود که جمال محبوب حقیقی در آن منعکس گردد و با حجابی که به وجود می آید، انسانِ دعاکننده یا نمازگزار، خویشتن را در محضر او نمی بیند؛ به همین دلیل، قبل از هر نماز و دعا باید از گناهان توبه کرد و خود را به خدا سپرد.

مردی از حضرت امیرالمؤمنین علی (ع) پرسید: "یا أمیرالمؤمنین إنی قد حرمت الصلاه باللیل! فقال أمیرالمؤمنین۴ أنت رجلٌ قَد قَیَّدَتکَ ذُنُوبُکَ": من از نماز شب محروم شدم. حضرت فرمود: تو کسی هستی که گناهان تو مقیّدت نموده است، (تو آزاد نیستی و در قید و بند گناهانت هستی).(۲)

۱- . نفس المهموم، محدث قمی، ترجمه کمره ای، ص ۱۱۰.

۲- . کافی، ج ۳، ص ۴۵۰.

امام صادق۴ فرمود: "اِنَّ الرَجُلَ يَذْنِبُ الذَّنْبَ فَيَحْرُمُ صَلاه اللَّيْلِ وَ اِنَّ الْعَمَلَ السَّيّیءَ اَسْرَعُ فی صَاحِبِهِ مِنَ السِّكِين فِی اللَّحْمِ": كسی كه مرتكب گناهی شود، از نماز شب محروم می گردد و به درستی كه نفوذ اثر كار ناپسند در انجام دهنده ی آن، از نفوذ چاقو در گوشت سریع تر است.(۱)

۱- [] . كافی، ج۲، ص ۲۷۳.

چرا باید نماز خواند؟ خدا چه احتیاجی به نماز ما دارد؟

اگرچه فلسفه نماز و عبادت بر کسی پوشیده نیست؛ اما دقت در متون آیات و روایات اسلامی، ما را به نکات و ظرافت های بیشتری رهنمون می کند که از جمله این نکته ها و ظرافت ها، می توان موارد زیر را بر شمرد:

یاد خدا

روح و اساس و هدف و نماز همان یاد خدا است که به موسی وحی نمود: "أقِمِ الصَّلاةَ لِذِکرِی".(۱)

ص:۱۷

۱- . طه/۱۴.

البته ذکری که مقدمه ی فکر و فکری که انگیزه عمل بوده باشد؛ چنانکه در حدیثی از امام صادق۴ آمده است که در تفسیر جمله ی "و لَذِکرُ اللهِ اَکبر" فرمود: "ذِکرُ اللّه عِندَ ما أَحِلَّ وَ حَرَّمَ": خدا را به یاد داشتن، هنگام رو به رو شدن با حلال و حرام.(۱)

از بین برنده ویروس گناه

نماز وسیله ی شست و شوی گناهان و نزول مغفرت و آمرزش الهی است؛ چرا که نماز انسان را دعوت به توبه و اصلاح گذشته و بازبینی در رفتار می نماید. در حدیثی پیامبر(ص) از یاران خود سؤال کرد: "اگر بر در خانه یکی از شما نهری از آب صاف و پاکیزه باشد و در هر روز پنج بار خود را در آن شست و شو دهد، آیا چیزی از آلودگی و کثافت در بدن او می ماند؟ عرض کردند: نه! فرمود: نماز درست همانند این آب جاری است، هر زمان که انسان نمازی می خواند گناهانی که در میان دو نماز انجام شده است از بین می رود"(۲).

و به این ترتیب، جراحاتی که بر روح و جان انسان از گناه می نشیند، با مرهم نماز التیام می یابد و زنگارهایی که بر قلب می نشیند، زدوده می شود.

۱- . بحارالانوار، ج۸۲، ص ۲۰۰.

۲- . وسائل الشیعه، ج ۳، ص۷ (باب ۲ از ابواب اعداد الفرائض، حدیث ۳).

تقویت نهال تقوا

نماز سدی در برابر گناهان آینده است، چرا که روح ایمان را در انسان تقویت می کند و نهال تقوا را در دل پرورش می دهد. می دانیم "ایمان" و "تقوا" نیرومند ترین سد در برابر گناهان است و این همان چیزی است که در آیه ی فوق به عنوان نهی از فحشاء و منکر بیان شده است. در روایات می خوانیم: " هر گاه از گناه کار بودن نمازخوانی به پیشوایان دین شکایت می شد، آنان در جواب می فرمودند: غم مخورید، نماز آنها را اصلاح می کند" و این چنین نیز می شد. (۱)

زنگ بیدار باش

بزرگترین مصیبت برای رهروان راه حق آن است که هدف آفرینش خود را فراموش کنند و غرق در زندگی مادی و لذائذ زودگذر دنیا گردند؛ اما نماز به حکم این که در فواصل مختلف و در هر شبانه روز پنج بار انجام می شود، زنگ هشداری برای انسان است و هدف آفرینش او را خاطر نشان و موقعیت او را در جهان به او گوشزد می کند. این نعمت بزرگی است که انسان وسیله ای در اختیار داشته باشد که در هر شبانه روز چند مرتبه به او بیدار

۱- . بحارالأنوار، ج ۷۹، ص۱۹۹.

باش گوید و انسان را همواره هشیار و متذکر نماید که گرد و غبار غفلت بر دل او ننشیند، علاوه بر این که مداومت ذکر خداوند در شب و روز که در پرتو نماز حاصل می گردد همین توجه به خداوند و قیام در برابر او انسان را از معاصی باز می دارد.(۱) از این روست که گفته اند: نماز، غفلت زدا است.

تضعیف زشتی ها

نماز خود بینی و تکبر را درهم می شکند؛ چون انسان در هر شبانه روز هفده رکعت و در هر رکعت دو بار پیشانی بر خاک در برابر خدا می گذارد و خود را ذره ای در برابر عظمت او می بیند و آگاهانه، به حقارت و ناچیزی خود اعتراف می کند؛ به همین دلیل علی۴ در آن حدیث معروفی که فلسفه عبادت های اسلامی در آن منعکس شده است، بعد از ایمان، نخستین عبادت را که نماز است با همین هدف تبیین می کند و می فرماید: "فَرَضَ اللّهُ الإیمانَ تَطهیرا مِن الشِّرکِ و الصلاهَ تَنزیهاً عنِ الکِبرِ": خداوند ایمان را برای پاک سازی انسان ها از شرک واجب کرده است و نماز را برای پاک سازی از تکبر.(۲)

۱- وسائل الشیعه، ج۳، ص۴

۲- . نهج البلاغه، حکمت ۲۵۲.

همچنین، بـازداری از حرص و آز و کم طـاقتی، از دیگر آثـار و برکـات نمـاز است، همـانگونه که خداونـد متعال می فرمایـد: "انسان حریص و کم طاقت آفریـده شـده و هنگامی که بـدی به او رسـد بیتابی می کند و هنگامی که خوبی به او رسد مانع از دیگران می شود، مگر نماز گزاران، آنان که نماز ها را پیوسته انجام می دهند".(۱)

پرورش و تکامل فضائل

نمـاز وسـیله پرورش فضائـل اخلاـق و تکامـل معنوی انسـان است، چرا که انسـان را از جهـان محـدود ماده و چهار دیوار عالم طبیعت بیرون می برد و به ملکوت آسـمان ها دعوت می کنـد. با فرشـتگان هم صـدا و همراز می سازد و خود را بـدون نیاز به هیچ واسطه، در برابر خدا می بیند و با او به گفت و گو می پردازد.

تکرار این عمـل در شـبانه روز، آن هم بـا تکیه بر صـفات، رحمانیت، رحیمیت و عظمت خـدا و با کمک گرفتن از سوره های مختلف قرآن، اثر قابل ملاحظه ای در پرورش فضائل اخلاقی

۱- . معارج/ آیات ۱۹ تا ۲۴

انسـان دارد. بـدین جهت، امیرمؤمنان علی۴ دربـاره فلسـفه نمـاز فرمودنـد: "الصـلاةُ قُربـانُ کُلِّ تَقِیٍّ": نماز وسـیله ی تقرّب هر پرهیزکاری به خدا است.(۱)

دعوت به پاکی

سراسـر نماز دعوت به پاک سازی زنـدگی است؛ زیرا مکان نماز گزار، لباس نمازگزار، فرشـی که بر آن نماز می خواند، آبی که بـا آن وضو می گیرد یـا غسـل می کنـد و...، بایـد از هر گونه غصب و تجاوز به حقوق دیگران پاک باشـد. با توجه به این شرایط، کسـی که آلوده به ظلم، ربا، غصب، کم فروشـی، رشوه خواری و کسب از راه حرام باشـد، چگونه می توانـد مقدمات نماز را فراهم سازد؟ بنابر این تکرار نماز در پنج نوبت در شبانه روز، خود دعوتی است به رعایت حقوق دیگران و پاک کردن زندگی از هر آنچه ناپسند خدای متعال است.

تمرین نظم

نماز روح انضـباط را در انسان تقویت می کنـد؛ چرا که باید در اوقات معینی انجام گیرد که تأخیر و تقدیم آن، موجب بطلان نماز است

۱- . نهج البلاغه، حکمت ۱۳۶.

شرط قبولی عبادات

نماز به سایر اعمال انسان ارزش و روح می دهـد و باعث می شود بذر سایر اعمال نیک در جان انسان پرورش یابد. امیرمؤمنان علی۴ در وصایای خود در لحظه های آخر عمرشان فرمود: "اَللّٰهَ اَللّٰهَ فِی اَلصَّلاَةِ فَإِنَّهَا عَمُودُ دِینِکُم": خدا را خدا را درباره نماز در نظر داشته باشید، چرا که نماز ستون دین شما است.(۱)

می دانیم هنگـامی که عمود خیمه در هم بشـکند یا سـقوط کنـد، هر قـدر طناب ها و میـخ های اطراف محکم باشـد، اثری در پایـداری خیمه نـدارد. همچنین هنگامی که ارتباط بندگان با خدا از طریق نماز از میان برود، سایر اعمال، اثر خود را از دسـت خواهد داد. از امام صادق۴ نقل شـده است: " أَوَّلُ مَا یُحَاسَبُ بِهِ الْعَبْدُ الصَّلاةُ فَإِنْ قُبِلَتْ قُبِلَ سَائِرُ عَمَلِهِ وَ إِذَا رُدَّتْ رُدَّ عَلَیْهِ سَائِرُ عَمَلِهِ": نخستین چیزی که در قیامت از بنـدگان حساب می شود نماز است، اگر مقبول افتاد سائر اعمالشان قبول می شود و اگر مردود شد، سائر اعمال نیز مردود می شود.(۲)

۱- . نهج البلاغه، نامه ۴۷.

۲- . من لا یحضره الفقیه، ج ۱، ص۲۰۹.

شایـد دلیـل این سـخن آن باشـد که نمـاز، رمز ارتبـاط خلـق و خـالق است که اگر به طور صـحیح انجـام گردد، قصـد قربت و اخلاص که وسیله قبولی سائر اعمال است، در او زنده می شود، و گرنه بقیه اعمال او آلوده و از درجه اعتبار ساقط می شود.

دو نکته

نکته اول

بایـد توجه داشت که نمـاز علاـوه بر شـرائط قبول، شـرائط کمـال نیز دارد که رعـایت آنهـا، عاملی مؤثر برای ترک بسـیاری از گناهان است. در کتب فقهی و منابع حدیثی، امور زیادی مانع قبولی نماز ذکر شده است. از جمله این موانع، مسأله شـرب خمر است که در روایـات آمـده است: "لاـ تقبـل صـلاه شـارب الخمر اربعین یوماً الا ان یتوب": نماز شـرابخوار تا چهل روز مقبول نخواهد شد، مگر این که توبه کند.(۱)

ص:۲۴

۱- . بحارالانوار، ج ۸۴، ص ۳۱۷ و ۳۲۰

از دیگر موانع کمال نماز، ظلم و ستم حاکمان است. در روایات متعددی می خوانیم: "از جمله کسانی که نماز آنها قبول نخواهد شد، نماز پیشوای ستمگر است".(۱)

همچنین، بی اعتنایی و نپرداختن واجبات مالی از قبیل خمس و زکات، خوردن غذای حرام، عجب و خودبینی و... از دیگر موانع قبول نماز است که در روایات بدانها اشاره شده است. پیداست که فراهم کردن این شرائط قبولی، کمال نماز را تا چه حد ارتقا خواهد بخشید.

نکته دوم

نکته دوم این که، همه این ها فوائدی است که برای نماز فرادا، با قطع نظر از مسأله جماعت وجود دارد و اگر ویژگی جماعت را بر آن بیفزائیم، برکات بی شمار دیگری بر آن افزوه خواهد شد که بیان و تفصیل آن در این کوتاه نوشته نمی گنجد.

گفتار خود را در فلسفه و اسرار نماز به حدیث جامعی از امام علی بن موسی الرضا۴ متبرک می کنیم؛ آن حضرت در پاسخِ نامه ای که از فلسفه نماز در آن سؤال شده بود،

۱- . بحارالانوار، ج۸۴، ص۳۱۸.

چنین فرمود: "علت تشریع نماز، توجه و اقرار به ربوبیت پروردگار است و مبارزه با شرک و بت پرستی و قیام در پیشگاه پروردگار در نهایت خضوع و تواضع و اعتراف به گناهان و تقاضای بخشش از معاصی و نهادن پیشانی بر زمین، همه روزه، برای تعظیم پروردگار".(۱)

۱- . وسایل الشیعه، ج۴، ص۸ و ۹.

چرا باید نماز را به زبان عربی خواند؟

لازم است توجه داشته باشید که تنها نماز و لبیک در حج است که باید به عربی بیان شود و گرنه هیچ تکلیف واجب دیگری نیازمند قرائت عربی نیست. قرائت قرآن هم امری مستحب است که فارسی خواندن آن هم ارزشمند و مطلوب است، اگرچه قرائت آیات نورانی برتر و مطلوب تر و دارای برکات بیشتری است.

اما خواندن نماز به صورت عربی و با همان الفاظ و کلماتی که پیامبر و دیگر مسلمانان صدر اسلام می خواندند، دلائل مختلفی دارد که به برخی از آنها اشاره می کنیم:

اول: اصل تعبّد

به این معنا که شریعت اسلام، دستور به عربی خواندن نماز داده و با توجه به این که روح عبادت بر تسلیم و تعبد استوار است، انسانی که می خواهد خدا را عبادت نماید، باید کاری را انجام دهد که خواست خداوند است. طبق آیات و روایات و سیره پیامبر(ص)، این واجب و تکلیف دینی، به این شکل واجب شده است و برای انجام فرمان خدا باید همان را انجام

داد. باید به این نکته توجه داشته باشیم که در مسائل عبادی، خواست و اراده نقشی ندارد، بلکه باید آنها را طبق دستور شرع انجام دهیم تا مقصود و هدف و مصالحی که شارع (خداوند) در نظر دارد و چه بسا ما از آن بی خبریم، حاصل گردد.

همانگونه که در اصل نماز تعبّد و تسلیم وجود دارد، در اجزا و شرایط مختلف و از جمله عربی خواندن، این نکته مهم نهفته است.

امیرمؤمنان۴ در روایتی پس از بیان این که معنای اسلام، تسلیم شدن در مقابل پروردگار است و علامت این تسلیم بودن در عمل آشکار می شود، می فرماید: "مؤمن، بنای دین خود را بر اساس رأی و نظر شخصی نمی گذارد، بلکه بر آنچه از پروردگارش رسیده بنیان می نهد".(۱)

دوم: زبان مشترک مسلمانان

این امر به جهت ایجاد زبانی مشترک میان همه پیروان اسلام و در واقع فراهم سازی وحدت و پیوند بین المللی دینی است.

۱- . بحارالانوار، ج۶۵، ص۳۰۹.

سوم: نبود معادل واژه ها

کلماتی که در نماز است، به صورت دقیق در هیچ زبانی ترجمه ندارد؛ یعنی نمی توان همان مفاهیمی که در اذکار نماز است، به صورت دقیق ترجمه کرد و آن را بیان نمود. چه بسا برخی از کلمات یا جملات معانی بسیاری در خود جای داده که با یک یا چند جمله نتوان همه آنها را بیان نمود.(۱)

برای مثال از سوره حمد نام می بریم، هیچ ترجمه ای که بتواند تمام مفاهیم آن را به زبان دیگر بیان کند، نیست. حتی تنها، کلمه "الله"، هیچ معادلی در زبان های دیگر ندارد و تنها می توان ترجمه آن را در قالب یک جمله بیان کرد. در مثال مذکور، کلمه "خدا" در زبان فارسی، تنها معادل فارسی آن است نه معنی کلمه "الله".

از طرف دیگر، تجربه زندگی انسان ها روشنگر این حقیقت تلخ است که آنجا که دست های انسانی در کارهای مختلف دخالت کرده است، آن را به صورت های مختلف در آورده که گاهی با اصل و حقیقت خود فاصله بسیار دارد. به عنوان مثال، در ادیان امروزی، مفاهیم عبادی چنان مورد دستبرد و تحریف قرار گرفته که روح عبادت کمرنگ شده و دیگر رغبت

۱- . استاد محمدتقی مصباح یزدی، قرآن شناسی، ص ۱۰۲ - ۹۲، با تلخیص، مؤسسه آموزش و پژوهشی امام خمینی، ۱۳۸۰ هـ. ش.

چندانی به انجام آن برای پیروانش باقی نمانده است، به همین علت آن ارتباط دائمی و همیشگی که مسلمانان با خدا دارند را، در ادیان دیگر مشاهده نمی کنیم.

یادآوری

اگرچه با توجه به دلایلی که اشاره شـد، نماز بایـد به زبان عربی خوانـده شود؛ اما این بدان معنی نیست که انسان نتواند به هیچ زبان دیگری با خداونـد سـخن بگوید. چنانچه در قنوت نماز که قسـمت خواسـتن حاجت ها است، به فتوای اکثر مراجع، انسان می توانـد به فارسـی یا هر زبان دیگر سـخن بگویـد.(۱) همچنین، درب خـانه خداونـد مهربـان برای گفت و گـو و مناجـات با خودش، هیچگاه به روی بنـدگان بسـته نیست و انسان هر لحظه و ساعتی که اراده نمایـد، می تواند با زبان دلخواه خویش با او به راز و نیاز بپردازد و –چنانچه اشاره شـد– تنها در برخی امور مانند نماز است که بنابر مصالح کلی، باید به زبان عربی خوانده شود.

۱- . توضیح المسائل سیزده مرجع، مسأله ۱۱۳۵.

برای قضا شدن نشدن نماز صبح و صحرخیزی چه باید کرد؟

برای حل این مشکل، باید به سراغ ریشه و اساس این مسئله توجه ویژه مبذول داشت. در یک نگاه کلی، عوامل سلب توفیق از نماز صبح و همچنین نماز شب به دو گروه عمده دسته بندی می شود:

الف: عوامل مادی

که برخی از این عوامل شامل موارد ذیل می باشد:

۱. نبود برنامه ریزی و نظم در زندگی

از مهمترین عوامل مادی که مانع از توفیق درک نماز صبح می گردد، فقدان برنامه ریزی و نظم در زندگی است. فقدان برنامه ای منظم برای خواب و یا ایجاد مشغله های پراکنده و فراتر از توانایی های خود، نتیجه ای جز ایجاد خستگی مفرط و قضای شدن نماز در بر نخواهد داشت.

ص:۳۱

۲. پرخوری در شب

علت دیگر، خواب طولانی و سنگین ناشی از پرخوری در شب می باشد. حضرت عیسی(ع) خطاب به بنی اسرائیل فرمود: "ای بنی اسرائیل! خوردن خود را زیاد نکنید، زیرا هر کس بر خوردن خود بیفزاید، بر خوابیدن خود هم می افزاید و هر کس که بر خواب خود بیفزاید، از نماز کم می گذارد [و در نتیجه] در زمره غافلان نوشته می شود". (۱)

۳. کسلی و تنبلی افراد

برخی وقت ها بیدار نشدن برای نماز، ربطی به مسائل حاشیه ای ندارد و خود فرد ذاتاً فردی تنبل و بی حال است که برای امور عادی زندگی نیز کم می گذارد، حال چنین شخصی برای مسائل معنوی روشن تر است؛ زیرا به فرموده امام علی۴: "مَن کَسَل عَن أمرِ دُنیاه فَهُو عَن أمر آخِرتِه أکسلَ": کسی که در کار دنیا تنبل باشد، در کار آخرتش تنبل تر است(۲).

۱- . مجموعه ورام، ج ۱، ص ۴۷.

۲- . وسائل الشیعه، ج۱۲، ص۳۷.

۴. غرق شدن در مسائل مادی و دنیوی

حضرت عیسی۴ نقش دنیا زدگی را در بی حوصلگی افراد نسبت به عبادات این چنین ترسیم می نماید: "همچنان که بیمار بر غذای لذیذ نگاه می کند و به دلیل شدت درد، لذّت آن را نمی چشد، فرد دنیا طلب نیز همراه با عشق به مال، نه لذّتی از عبادت می برد و نه شیرینی و حلاوتش را می چشد".(۱)

۵. خوردن غذاهای نامناسب در شب

برخی از غذاها به گونه ای هستند که باعث سستی اعصاب و بدن می شوند؛ لذا اگر شب ها از ماست، دوغ و مانند آن استفاده شود، خواب بر انسان چیره می شود. هم چنین، خوردن غذاهای چرب و سنگین موجب سنگینی خواب شده، بیدار شدن را برای انسان دچار مشکل می سازد.

۱- . تحف العقول، ص۴۸۳.

ب: عوامل معنوی

۱. ضعف در خداشناسی

از مهمترین عوامل معنوی که موجب می شود انسان برای ادای فریضه صبح به سختی از خواب بیدار گردد، عدم معرفت و شناخت نسبت به خداوند متعال و الطاف وی است. به راستی اگر شما با یکی از مسئولین که حل مشکل تان در دست اوست، قراری گذاشته اید و یقین دارید که وی در همان ساعت مقرر منتظر شما است، آیا واقعاً شب به راحتی می خوابید و دیر بر سر قرار حاضر شده و یا با کسالت با وی مواجه می شوید؟

اگر انسان نسبت به الطاف الهی کمترین معرفتی داشته باشد و بداند که کسی که قرار است به هنگام نماز با وی صحبت کند، همانی است که ما را از نیستی به دنیا آورده و تمامی نعمت های خود را بر ما ارزانی داشته، تا به نهایت کمال و درجات بالای بهشتی دست پیدا کند، همانی که اختیار کمی و زیادی روزی ما را دارد، همانی است که مرگ و زندگی ما در ید قدرت اوست و... با این حال، آیا نسبت به نماز با بی حالی برخورد خواهیم کرد و یا آنکه سر از پا نشناخته، عاشقانه و با تمام وجود به اقامه نماز خواهیم پرداخت.

۲. گناه

اعمال و رفتاری که انسان در طول روز انجام می دهد، نقش بسیار مهمی در توفیق انسان نسبت به عبادات دارد. هر چه در شبانه روز کارهای شایسته از انسان سر بزند، توفیقات

انسـان نیز برای اعمال خوب دیگر بیشتر فراهم می شود و هرچه به گناه آلوده شود، توفیق اعمال خوب از وی سـلب می گردد، لذا باید نسبت به این مسأله بسیار حساس بود تا به واسطه گناه، درک لذت سحرخیزی را از دست نداد.

۳. ضعف اراده

سحرخیزی اراده و عزم می خواهـد، دوست داشـتن تنها کافی نیست. بایـد با تصـمیم جـدی خوابیـد. ضـعف اراده از مهم ترین عوامل محروم مانـدن از سـحرخیزی می باشـد. بایـد با این ضـعف و سـستی اراده مبارزه کرد. امام علی۴ می فرماینـد: "ضادُّوا التَّوانِیَ بِالعَزمِ": به وسیله عزم، با سستی مبارزه کنید.(۱)

وضـو گرفتـن، خوانـدن سـوره هـای توحیـد و معـوذتین، ذکر صـلوات و تسبیحـات اربعه و تسبیـح حضـرت زهرا۹، قرائـت آیه الکرسی، به ویژه خواندن آیه ی آخر سوره ی کهف و نیز توسل به امام زمان(عج) برای محروم نماندن از فیض نماز اول وقت و... از جملـه امـوری اسـت که خـواب مـؤمن را همراه بـا هـدف و انگیزه می کنـد و این تـوجه و هدفمنـدی در بیـداری صـبح تأثیرگذار خواهد بود.

۱- . غرر الحکم و درر الکلم، ص۴۲۷.

چگونه فرزندانمان را به نماز دعوت کنیم؟

سخن پیرامون روش های مؤثر در جذب کودک به آموزه های دینی فراوان و نیازمند نوشتاری مستقل است، ولی با توجه به اهمیت این موضوع، به چند روش کاربردی که به کارگیری آنها می تواند اثرات مثبتی در نهادینه نمودن نماز در فرزندان داشته باشد، به صورت مختصر اشاره می کنیم.

روش الگو دهی

از جمله روش های مؤثر و مطرح در روانشناسی رشد، روش الگوپذیری است. اگر والدین قبل از این که بخواهند کودک را با آداب اسلامی آشنا کنند، خود پایبند به اخلاق نبوی و اسلامی باشند و بدانچه می گویند عمل کنند، کودک نیز بر اساس روحیه تقلیدپذیری، آن را به جا خواهد آورد؛ زیرا در سنین ۱ تا ۷ سال، کودک به شدت تقلیدپذیر است و بدون دانستن فلسفه کار، صرفاً آن را تکرار می کند. البته این روش الگویی حتی نسبت به افراد بزرگسال نیز تأثیرگذار است.

ص:۳۶

فضاسازی معنوی

فرزندی که در خانواده ای لبریز از یاد و محبت خدا به دنیا می آید، نیازی ندارد که آموزشی ویژه برای قبول نماز ببیند، زیرا از همان آغاز تولد، در گوشش اذان و اقامه می گویند و او را به "صلاه" و "فلاح" و "خیر العمل" دعوت می کنند. در خانه ای که والدین به مناجات شبانه بر می خیزند و اهل خانه همگی معتقد و مقیّد به آداب دینی هستند، کمتر پیش می آید فرزندشان گریزان و روی گردان از خدا باشد.

پاسخ به کنجکاوی های کودک

کنجکاوی کودک، ویژگی طبیعی اوست که پاسخ به آن ضمن ایجاد آرامش روحی و روانی در کودک، فرصت مناسبی را برای والدین به وجود می آورد تا رفتارهای مناسب و مطلوب را در او پرورش دهند. بر این اساس، وقتی که فرزندان از ما در مورد مسائل اعتقادی و نماز می پرسند، فرصت مناسبی برای ما به وجود آورده اند تا بتوانیم با ارائه پاسخ های مناسب و یا طرح سؤالات مؤثر، در او اثر تربیتی بگذاریم.

آموزش تدریجی در حد توان

پدر و مادر باید باور داشته باشند که همان گونه که در تأمین نیازهای مادی کودک مسؤلیت دارند، در قبال تأمین نیازهای معنوی نیز موظف هستند. امام باقر۴ در گفتاری حکیمانه، مراحل تربیت معنوی فرزندان را شرح داده و چگونگی تربیت آنان را در سنین

مختلف بیان می دارد؛ طبق رهنمود آن حضرت، والدین باید در سه سالگی کلمه توحید "لا اله الا الله" را به کودک یاد دهند، در چهار سالگی کلمه رسالت "محمد رسول الله" را به او بیاموزند و در پایان پنج سالگی او را آزمایش کنند، اگر راست و چپ را می شناسد، صورتش را به سوی قبله متوجه ساخته و به او بگویند رو به سوی قبله سجده کند، در شش سالگی اجزاء نماز، رکوع و سجده صحیح را یادش دهند تا سن او به آخر سال هفتم برسد، در آن موقع به او بگویند دست ها و صورتش را بشوید و آنگاه به نماز بایستد.(۱)

حضور در مجامع و محافل نماز

مشاهدات انسان، یکی از عوامل مؤثر در تربیت اوست. قرآن کریم در آیات متعدد، انسان ها را به "دیدن" و "اندیشیدن" دعوت می کند، زیرا بین "دیدن" و "باور کردن" رابطه مستقیم وجود دارد؛ از این رو باید کاری کنیم که فرزند ما با صحنه های گوناگون اقامه نماز و آماده شدن برای اقامه نماز مواجه شود. در این راستا، همراهی فرزندان با والدین در نمازهای جماعت مسجد محله، می تواند نقش مؤثری در تقویت روحیه نماز خواندن فرزندان ایفا نماید.

ص:۳۸

۱- . من لا یحضره الفقیه، ج ۱، ص۲۸۱.

زیبا سازی نماز

انسـان زیبایی را دوست دارد و به دنبال زیبایی ها می رود. این ویژگی را خداونـد در وجود آدمی قرار داده است، به خصوص کودک و نوجوان که بیش از بزرگ سالان زیبایی ها را می بینـد و دوست دارد. با هدیه دادن یک سـجاده زیبا و چادر نمازی قشـنگ برای دختران، و جانماز و لباس زیبا برای پسـران، می توان رغبت آنها به نماز خواندن و حضور در جمع نمازگزاران را فزونی بخشید. به هر میزان که والدین بتوانند زیبایی ها را با نماز خواندن پیوند بزنند، به همان اندازه موفق تر خواهند بود.

تشویق

همان گونه که قرآن انسان ها را به انجام اعمال پسـندیده ترغیب می کند و از ارتکاب اعمال زشت به شدت بر حذر می دارد، سخنان پـدر، مادر و مربی نیز باید این گونه باشد. جای جای قرآن کریم وعده به بهشت است که نمونه ای بارز برای تشویق به عبـادت است. پـدر و مـادر نیز بـا روش هـای مختلف و برآورده ساختن نیازهای فرزنـد، همچون اسـباب بازی، رفتن به سـینما، پارک و ...، می تواننـد او را به نماز تشویق کننـد. البته این تشویق نبایـد به گونه ای باشـد که روحیه تعبّـد در فرزنـد کم رنگ شود و نماز را فقط برای رسـیدن به هدیه بخواند. از جمله راه کارها این است که با او شـرط خرید هدیه ای نکنیم؛ بلکه برخی اوقات، بعد از نماز یا انجام کار درست، او را با دادن هدیه ای تشویق کنیم.

ص:۳۹

چگونه همسرم را به نماز دعوت کنم؟

در این زمینه، چند راهکار عملی قابل ارائه است.

۱. اصلاح و تقویت مبانی اعتقادی

برای ترغیب و تشویق به نماز، در آغاز بایستی زیر بناهای فکری همسرتان را مورد بررسی قرار داده – البته با در نظر قرار دادن روحیه مخاطب و توان روحی و علمی خودتان- در اصلاح آن بکوشید؛ زیرا دیدگاه فرد در مورد خداوند، جهان هستی، انسان و معاد، دارای نتیجه مستقیم بر عملکرد فرد است؛ از این رو، دادن اطلاعات و تصحیح اندیشه فرد درباره نماز ضروری است، تا به کمک نیروی درونی و انگیزه شخصی در پی آن باشند و نیازمند تحریک خارجی و وادار کردن نباشند. بنابراین، در گام اول باید به تقویت و اصلاح این مبانی کوشید.

ص:۴۱

۲. بازخوانی و شناساندن فلسفه نماز

نماز، عملی است که در مجموعه عقیده توحیدی، دارای معنا و فلسفه است. انسان طبق فطرتش همواره به چیزی که برایش اهمیت دارد، توجه و اهتمام می ورزد. یکی از دلائل مهم اهمال در به جا آوردن نماز، عدم شناخت فلسفه نماز است. امام علی ۴ می فرماید: "النّاسُ أعداءُ مَا جَهِلُوا": انسان دشمن چیزی است که نسبت به آن آگاهی ندارد.(۱) از این رو لازم است با استفاده از آیات و روایات ایشان را با فلسفه نماز آشنا سازید که که قبلاً بیان شد. همچنین می توانید با مراعات سن و قدرت بینشی و علمی همسرتان، با در اختیار قرار دادن کتاب های نوشته شده پیرامون نماز، امکان مطالعه و تعمق را فراهم سازید.

برخی از این کتاب ها عبارتند از: از ژرفای نماز، حضرت آیت الله امام خامنه ای، پرتوی از اسرار نماز، استاد قرائتی، اسرار الصلاه، مرحوم ملکی تبریزی، آداب الصلاه، امام خمینی(ره)، صلاه الخاشعین، شهید دستغیب، اسرارالصلاه، علامه جوادی آملی و...

۱- . نهج البلاغه، فیض الاسلام، حکمت ۱۶۳.

۳. مشوّق اختصاصی

زن و شوهر می توانند نقش آفرینی حیاتی گسترده ای بر یکدیگر داشته باشند. البته کیفیت و میزان اثرگذاری و اثر پذیری ها بسیار متفاوت است. آنچه در این جا دارای اهمیت است، داشتن درک روان شناختی ژرف و درستی از طرف مقابل است. هر شخصی یک نقطه پذیرش و به قول معروف، رگ خوابی دارد. سعی کنید این رگ خواب و نقطه پذیرش را به دست آورید. از این کانال وارد شوید و هدف خود را تعقیب کنید. به صرف این که باید شخصی را هدایت کرد بسنده نکنید، بلکه با دقت در خصوصیات وی، راه نفوذ در او و جلب نظر او را به دست آورید و اقدام کنید.

۴. استفاده از ظرفیت محبت

باید راه های نفوذ و تأثیرگذاری بر همسر خود را به صورت دقیق بشناسید و متناسب با آن برنامه ریزی کنید. بدون داشتن چنین درکی، چه بسا بسیاری از زحمات شما بی نتیجه یا کم ثمر خواهد شد. اگر همسر شما منطق پذیر است، باید با زبانی بسیار منطقی و مستدل او را قانع سازید. اگر فردی نصیحت و انذارپذیر است، باید بیشتر بر جنبه های عقوبتی ترک نماز و روایات و حکایات وارده در این مورد با او سخن گویید. اگر احساس می کنید با محبت بیش تر می توانید او را به سوی خدا بکشانید، باید از همین طریق وارد شوید. اگر راه های دیگری بر او مؤثر است تا جایی که اثر منفی نداشته باشد، از آن راه ها استفاده کنید.

ص:۴۳

۵. استفاده از روش انذار

بیـان تـأثیرات منفی ترک نمـاز و روزه که اسـتفاده از روایـات بیان شـده توسط اهل بیت(ع) در این زمینه بسـیار مؤثر است، به خصـوص اگر به روش غیرمسـتقیم ارائه گردد و مـوجب تنبه و مـوعظه کردن شـود؛ یعنی غیر از ارائه شـناخت، بایـد در صـدد موعظه گری و تنبّه قلبی وی نیز برآییـد و با ترس و بیم دادن از عذاب اخروی و پیامدهای منفی ترک نماز و روزه، دل او را از غفلت آزاد سازیم.

۶. پرورش عواطف دینی

به موازات آموزش تعـالیم دینی، لازم است عواطف دینی را پرورش دهیـد. شـرکت در مراسم مـذهبی از قبیـل نمـاز جمـاعت مسجد، نماز جمعه، مراسم اعیاد مذهبی و مراسم سوگواری در ماه محرم و جلسات دینی در پرورش عواطف دینی ایشان بسیار مؤثر است. حضور در این قبیل برنامه ها پیوند قلبی را با دین و معنویات افزایش می دهد و زمینه را برای شکوفایی ایمان فراهم می سازد.

برقراری ارتباط با دوستان نماز خوان:گروه های همسال و دوستان در بازسازی شخصیت افراد نقش حیاتی دارند. بر این اساس برای تشویق همسـرتان، از دوسـتان ایشان اسـتمداد بجویید. اگر دوست شایسـته ای ندارد، زمینه ارتباط با دوستان نماز خوان و مؤمن را فراهم نمایید.

ص:۴۴

۷. تشویق

برای برانگیختگی و بازدارنگی، تشویق نقش اساسی دارد. امام علی ۴ می فرماید: "ضادّوا الشَّرَّ بِالخَیرِ": به وسیله خوبی با بدی بستیزید.(۱) در مراحل نخست نمی توان توقع داشت همه افراد با انگیزه عالی به نماز و انجام تکالیف بپردازند. غالب مردم به چنان مرحله ای از کمال نرسیده اند که به تحسین و ستایش محتاج نباشند، از این رو لازم است همسرتان را با تشویق گفتاری یا عملی به نماز خواندن فرا خوانید.

۸. یاری جستن از خدا

حالات انسان متفاوت است. بسیار شده که ما نسبت به کسی مأیوس می شویم، ولی برخلاف تصور ما، شرایطی فراهم می شود و آن فرد متحوّل می گردد. تجربه و تاریخ شواهد زیادی را نشان می دهد که به طور غیر منتظره کسی دگرگون گشته و سرنوشت دیگری پیدا کرده است.

در عین حال اگر آثار مثبت چندانی مشاهده نکردید، نگران تأثیرپذیری از ایشان نباشید، البته با جدیت تمام از ایمان و عمل صالح خود به دقت مواظبت نموده و فروگذار نکنید،

۱- . غرر الحکم و درر الکلم، ص۴۲۶.

همواره از خداونـد حفـظ ایمان و دیانت خود را طلب نماییـد؛ چه بسا در طول زمان بقای ایمان شـما، اثر سازنـده ای در ایشان ایجـاد کنـد. از طرف دیگر سـرمایه گـذاری جـدی روی فرزنـدان خود نماییـد. در موارد بسـیاری دیـده شـده، ایمـان و اعمال فرزندان بر والدین تأثیر گذاشته و موجب هدایت آنان شده است.

چند نکته

P در هیـچ یـک از مراحـل ارشـاد و راهنمایی از برخورد نیک و ملاطفت آمیز و احترام نهادن دور نشویـد. با فشار و اجبار کسی را نمی توان هدایت نمود. چه بسا تأثیر منفی آن، بیشتر از هدایت گردد.

P تبلیغ عملی داشـته باشـید؛ یعنی باید ضمن جدی گرفتن نماز در محیط خانه، باید آثار خواندن نماز، مانند دوری از گناهان، داشـتن اخلاـق نیکو، کمـک به دوسـتان، وفـاداری، فـداکاری، پاکیزه بودن در ظاهر و باطن و... در رفتار و کردار و گفتارتان نمایان باشد. بهترین روش تبلیغ از یک عمل خیر دینی، تبلیغ عملی است.

P جـدی گرفتن نمـاز در محیـط خانه: اگر انجام وظایف دینی از جمله نماز خوانـدن را جـدی بگیریـد، در همسـرتان تأثیر می گذارد.

P تمام راه کارهای گفته شده، هم به صورت مستقل و هم به همراه یکدیگر می تواند مؤثر باشد.

ص:۴۶

علت بی اعتنایی برخی به نماز و راه های درمان آن چیست؟

شناخت و تشخیص مشکل، اولین و مهمترین مرحله حل مشکل و گره گشایی از آن است که در پرتو آن می توان درمان صحیح ارائه کرد. برای بی اعتنایی به نماز نیز ابتدا شناخت علت و سپس ارائه درمان مناسب می تواند کمک شایانی به حل این مشکل ایفا نماید که به صورت مختصر به برخی از آنها اشاره می کنیم.

۱. عدم آشنایی به فلسفه نماز

اهمیت ندادن به نماز، به لحاظ عدم آشنایی به حقیقت آن و احساس نیاز نکردن نسبت به آن، خود از عوامل ترک نماز به شمار می رود.

ص:۴۷

درمان

آشنایی و ترویج فلسفه و حقیقت نماز و این که نماز جزء نیازهای زندگی ماست. توجه به این که فایده و آثار نماز در دنیا و آخرت تجلی می کند و به واسطه آن، آرامش و تعادل روانی پیدا می شود. چنانچه بهترین درمان افسردگی و اضطراب، نماز است.

۲. احساس تحجر و عقب ماندگی

برخی فکر می کنند نه تنها مذهب از زندگی جداست؛ بلکه دین عامل عقب افتادگی است. چنین اشخاصی بر این باورند که افراد مذهبی و نمازخوان، از واقعیت ها و لذات زندگی و از علم و پیشرفت و یا با زمان همراه بودن، به دور هستند. تصور می کنند آنها انسان هایی خشک و بی سواد و عقب افتاده اند و افراد مخالف آنها، انسان هایی منطقی، پیشرفته و با سوادند. اینان برای توجیه خود مثال هایی از عقب افتادگی کشورهای اسلامی و برخی افراد مذهبی می آورند.

درمان

فهمیدن یا فهماندن این معنا که دین نه تنها با علم و پیشرفت زندگی کردن مخالف نیست؛ بلکه چگونگی پویایی و موفقیت را نیز نشان می دهد و اینکه عبادت، برای بهتر زندگی کردن است و بهتر لذت بردن از زندگی، درمان بیماری های روانی و به طور کلی

ص:۴۸

برای به تکامل رسیدن انسان است. ضمن این که مسلمانان و کشورهای مسلمان موفق و پیشرفته کم نیستند که ایران عزیز اسلامی نمونه بارز آن است.

۳. تن پروری و تنبلی

اساساً افراد تنبل و تن پرور، اراده قوی نسبت به انجام امور معنوی ندارند و در مسیر زندگی خود با مشکل رو به رو هستند. اینگونه افراد دارای روح کوچک هستند و همواره در بند خواسته ها ی تن می باشند.

درمان

ترک پرخوابی و پرخوری که باعث کسالت و ضعیف شدن اراده شده و اشتیاقی برای عبادت نمی ماند. برای ترک این عادت از خدای متعال استعانت بجوییم و از ورزش و نرمش برای رفع کسالت استفاده کنیم. از شهوت رانی و بزهکاری دوری کنیم؛ زیرا افراد شهوت ران، داری اراده ای ضعیف هستند و از آن جایی که پرستش و عبادت، خواسته و نیاز روح آدمی است، لذا آدم شهوت ران به دلیل اسیر و گرفتار جسم بودن، نمی تواند به خواسته های روح پاسخ مثبت دهد.

ص:۴۹

۴. سهل انگاری

یکی از اسباب ترک نماز، سهل انگاری و مسامحه کاری است. منشأ این عامل، چیزی جز تنبلی و بی حالی نیست؛ زیرا مشاهده می شود که انسان با اینکه در بهترین وضعیت روحی و جسمی به سر می برد، ولی باز نسبت به امور معنوی مخصوصاً نماز بی توجه است، به راحتی آن را ترک می کند و احساس نمی کند که عمل مهمی را ترک کرده است.

درمان

از علل اصلی بی توجهی و سهل انگاری در نماز، اهمیت ندادن به عبادت و در حقیقت، مهم جلوه نکردن نماز برای آدمی است. برای رفع سهل انگاری، باید به نماز اهمیت داد و آفات ترک آن را شناخت و دانست که عذاب خدا برای سهل انگاران دردناک و عظیم است.

۵. احساس خجالت و خودنمایی

بعضی می گویند: خجالت می کشیم، چون تا به حال نماز نخواندیم و اگر اکنون بخوانیم، شاید مورد طعن و مسخره پدر و مادر و دوستان قرار بگیریم. برخی دیگر با خواندن نماز، احساس می کنند که در زمره ریارکاران قرار گرفته اند.

ص:۵۰

درمان

اگرچه هر مسلمانی بر اساس وظیفه دینی خود موظف است افراد نمازخوان را مورد تشویق قرار دهند، ولی باید دانست که همواره گام برداشتن در مسیر صحیح و پیمودن راه رستگاری، موافقان و مخالفان خود را داشته و خواهد داشت. همانگونه که قرآن کریم نیز

گویای این حقیقت است.(۱) آنچه به نظر مهم و کارگشا می رسد، اهمیت ندادن به رفتار و گفتار دیگران، با تکیه بر احساس انجام وظیفه شرعی و به دست آوردن رضایت و محبت الهی است.

۶. ارتکاب گناه و احساس بی فایده بودن نماز

در این حالت، شخص گناهکار با خود می گوید: حالا که من گناهکارم پس برای چه نماز بخوانم؟ نماز چه فایده ای به حال من دارد؟ از این رو، در دو راهی ترک گناه یا ترک نماز حیران می ماند و از آنجایی که با گناه مأنوس شده است، ترک نماز را می پذیرد.

۱- . به عنوان نمونه، نگاه کنید: سوره بقره، آیات ۱۴و۱۵، سوره حجر، آیات ۹۷-۹۹. سوره طه، آیه ۱۳۰.

درمان

ارتکاب معصیت، اگرچه حرام و مانع تحصیل حضور قلب است، ولی موجب بطلان نماز نمی گردد و مشکل گناهکار نیز نه تنها با ترک نماز حل نمی شود، بلکه گرفتاری او

دوچندان می گردد. بنابراین نباید انسان به صرف انجام معصیت از خود ناامید شود و نماز را ترک نماید؛ بلکه باید به موازات توجه به معنویات، به ترک گناهان بپردازد و به هیچ بهانه ای نماز را ترک نگوید و نیز بداند که هر قدر هم گناهکار باشد، راه بر گشت برای او وجود دارد.

۷. خانواده

از عوامل مهم در سازندگی و شکوفایی یا تخریب شخصیت انسان، خانواده و محیط زندگی است. بیشترین همانندسازی و الگوبرداری از اهل خانواده، به خصوص پدر و مادر اتفاق می افتد. از دلایل بی توجهی به نماز، نبودن الگوی نمازگزار در منزل و جَو فاسد محیط خانه است.

درمان

اگرچه بر مبنای آموزه های دینی، انسان به هیچ بهانه ای حق بی احترامی به والدین خود را ندارد، ولی این نکته را نیز نمی توان نادیده گرفت که از نگاه قرآن کریم، حد و مرز احترام

به والدین تا آن جاست که باعث شکستن حریم الهی و ارتکاب گناه نباشد.(۱) ولی هنگـامی که امر دائر بر مخالفت امر الهی یا خواست والدین باشد، قطعاً باید حرف خداوند را مقدّم داشت و انسان موظف است واجبات دینی خود را انجام دهد، ضـمن این که می توان با کمک گرفتن از منطق علمی و محبت و عاطفه خانوادگی، مسیر نمازگزاری اعضای خانواده را هموار نمود.

۸. محیط و اجتماع فاسد

از دیگر دلایل ترک نماز، قرار گرفتن در محیط نامساعد و فاسد است. در اجتماعی که معنویت و روح نماز حاکم باشد، توجه به معنویات مخصوصاً نماز، بیشتر خواهد بود.

درمان

برای درمان این مشکل، حداقل دو راه وجود دارد. یک راه شخصی که همان تغییر محیط نامناسب زندگی و هجرت به محیط های سالم برای ارتباط و زندگی است.(۲) راه دوم نیز بر

۱- . "وَ وَصَّیْنَا الاْ نسَانَ بِوَالِدَیْهِ حُسْنًا وَ إِن جَاهَدَاکَ لِتُشْرِکَ بِی مَا لَیْسَ لَکَ بِهِ عِلْم فَلَا تُطِعْهُمَآ". سوره عنکبوت، آیه۸.

۲- . "إِنَّ الَّذِینَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلآئِکَهُ ظَالِمِی أَنْفُسِهِمْ قَالُواْ فِیمَ کُنتُمْ قَالُواْ کُنَّا مُسْتَضْعَفِینَ فِی الأَرْضِ قَالْوَاْ أَلَمْ تَکُنْ أَرْضُ اللّهِ وَاسِعَهً فَتُهَاجِرُواْ فِیهَا فَأُوْلَئِکَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَسَاءتْ مصیراً": همانا کسانی که فرشتگان، جانشان را می گیرنـد، در حالی که بر خویشتن ستم کرده انـد، از آنان می پرسند: شما در چه وضعی بودیـد؟ گویند: ما در زمین مستضعف و بیچاره بودیم (و به ناچار در جبهه ی کافران قرار داشتیم). فرشتگان (در پاسخ) گوینـد: مگر زمین خداونـد گسترده نبود تا در آن هجرت کنید؟ آنان، جایگاهشان دوزخ است و بد سرانجامی است. سوره نساء، آیه ۹۷.

عهـده مسؤولان جامعه است که بایـد درصـدد اصـلاح محیط و جامعه برآینـد و زمینه های فساد را از بین ببرنـد و به جای آن، فضای جامعه را از معنویات پر نمایند.

۹. دوست فاسد

یکی از عوامـل ترک نماز، همنشـینی و همراهی با بی نماز است. از پیامبر نقل شـده است: دین انسان بسـتگی به دین دوسـتش دارد.(۱) قطعا ساختار شخصیتی و معنوی ما با دوستان مان گره خورده است و نمی توان تأثیر پذیری از آنان را انکار نمود.

درمان

قطع رابطه با دوست فاسـد و بی نماز که راه های متعـدد دعوت او به دینـداری و نمازگزاری بی پاسـخ مانـده است و در مقابل همنشینی با انسان های پاک و نمازگزار و اهل علم و پایبند به مبانی دینی.

۱- . کافی، ج ۲، ص۳۷۶.

۱۰. برخوردهای نامناسب افراد مذهبی

تأثیر رفتارهای مبلغان مذهبی و به طور کلی متدینان در انسان های دیگر، حتمی است. مسلماً آن کسی که جوانان و نوجوانان را دعوت به پاکی و عبادت می کند، باید اول خودش عامل به گفته هایش باشد. در غیر این صورت، آثار منفی تربیتی فراوانی بر افراد جامعه خواهد داشت.

درمان

افراد مذهبی این واقیعت را بپذیرند که هر نوع رفتار و کردار آنها در رفتار، ایمان و معنویات مردم، تأثیر خواهد گذاشت. رهبران دینی باید در اِعمال روش های تربیتی همانند اسوه عالَم اِمکان، حضرت محمد(ص) اعتدال و میانه روی و ظرفیت افراد را در نظر داشته باشند و از روش های مفیدی مانند: استدلال، تشویق، تحسین و... استفاده کنند و از استبداد و خشونت بپرهیزند.

ص:۵۵

نمازی که ما را از گناه باز نمی دارد، انجام آن چه فایده ای دارد؟

اگرچه از شرایط قبولی نماز دوری از گناه است و انجام گناه با روح نماز سازگاری ندارد و اثر آن را کم می کند؛ اما اگر فرد گناه کاری که نیت خالص ندارد، نمازش را ترک کند، آیا وضع و حال بهتری پیدا خواهد کرد؟ آیا دلش صاف و روشن می گردد؟ بدون شک نماز در همین فرد آلوده و خطاکار به اندازه خودش دارای اثر است، به گونه ای که اگر این نماز ترک شود، آلودگی و گناه فرد بیشتر می شود؛ یعنی اثر نماز که همان نهی از فحشا و زشتی منکرات است(۱) و لو در حد کم و ناچیز، در این فرد ظاهر می گردد و به اندازه خود او را از آلودگی و زشتی بیشتر باز می دارد. چه طور می توان چنین اثرات واضحی را انکار کرد؟!

ص:۵۷

۱- . عنکبوت/ ۴۹.

در روایت آمـده است: جوانی از انصـار نمـازش را با پیامبر٪ می خوانـد، ولی گناه و محرمات را نیز انجام می داد. جریان را به پیامبر٪ گفتند. پیامبر اعظم٪ فرمود: " نمازش روزی او را از بدی و زشتی باز می دارد". طولی نکشید که دیدند آن جوان توبه کرد و دست از کارهای بد و زشتش برداشت.(۱)

بنـابراین، تأثیر نماز در هر کسـی، تابع میزان معرفت و شـناخت، اخلاص در نیت، حضور قلب و سایر شـرایط و آدابی است که رعایت می کنـد و چون این امور در افراد با هم متفاوت است، نمازهای آنها و آثار آن نمازها نیز مختلف می باشد؛ ولی به هر حال هیچ نمازی بدون اثر نخواهد بود، هر چند میزان آن آثار کاملاً متفاوت است.

ص:۵۸

۱- . ری شهری، محمد، میزان الحکمه، ج ۵، ص ۳۷۱، ح ۱۰۲۵۴، چاپ دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۶۲.

چه کنیم تا در نماز خود شک نکنیم؟

افرادی که در نماز دچار شک و تردید می گردند، دو دسته اند:

الف) افردی که در همه مسایل زندگی خود شک می کنند و شک آنها منحصر در نماز نیست؛

ب) افرادی که فقط در نماز دچار شک می گردند؛

افراد دسته اول باید به روانشناسان و متخصصین مربوطه مراجعه و در باب وظیفه شرعی نیز، باید به حکم "کثیر الشک؛ کسی که زیاد شک می کند" که تفصیل آن در رساله توضیح المسائل عملیه آمده است، عمل کنند.

ولی افراد دسته دوم برای درمان شک خود، باید چند گام به شرح زیر بردارند:

گام اول: این که انسان در نماز دچار شک می گردد و در بقیه مسایل زندگی خود دچار شک نمی شود، گاه بیانگر این نکته است که به اندازه ای که به مسایل روزمره خود اهمیت

می دهد، به نماز اهمیت نمی بخشد؛ لذا انسان باید در گام اول، با فلسفه، ارزش و جایگاه نماز آشنایی یابد که در کتاب های مختلف و آیات و روایات فراوان بدان ها پرداخته شده است.

گام دوم: شک در نماز از عدم حضور قلب و حواس پرتی ایجاد می گردد؛ لذا باید عوامل ایجاد حضور قلب را شناخت و نسبت به مراعات آن همت گمارد. بدیهی است که ذهن انسان در یک لحظه نمی تواند به دو مسأله فکر کند؛ لذا یا باید متوجه معانی نماز باشد یا متوجه کارهای روزمره باشد، پس باید به مفهوم و ترجمه جملات نماز هنگام بیان الفاظ توجه داشته باشد و تا معنای جملات در ذهن نیامده و ذهن متمرکز نشده، الفاظ را بیان نکند. این عمل باعث می شود که حواس انسان جمع جملات و رکعات نماز گردد. همچنین انتخاب مکان خلوت، نقش بسزایی در تمرکز انسان خواهد داشت.

گام سوم: باید دانست که شک و تردید از ناحیه دشمن نماز، یعنی شیطان است و او به این ترتیب می خواهد انسان را از نماز بازدارد؛ لذا باید از شرّ وسوسه او به خداوند پناهنده شد و با گفتن اذکاری همچون "اعوذ بالله من الشیطان الرجیم" و "لا حولَ ولا قوةَ اِلّا بالله العلی العظیم"، قبل از نماز شیطان را از خود دور نماییم.

ص:۶۰

خداوند که با همه محرم است

خداوند که با همه محرم است؛ پس چرا خانم ها در نماز باید حجاب کامل داشته باشند؟

بی تردید، حکمت پوشش بدن و رعایت حجاب اسلامی زن در حال نماز، پنهان کردن و مستور نمودن خود از خدا نیست؛ زیرا چیزی از علم خدا پنهان نیست و خداوند بر همه چیز، در همه حالات آگاه است. لکن حکمت های دیگری در کار است که ممکن است موارد زیر نیز از حکمت های حجاب هنگام نماز باشد.

۱. رعایت ادب

از حکمت های این حکم، پاس داشت شرف حضور به محضر ربوبی و رعایت ادب است؛ یعنی همانگونه که رعایت پوشش زن در برابر دیگران و در محافل رسمی حتی در برابر والدین نوعی حفظ حرمت محسوب می شود، نماز خواندن با پوشش لازم و کامل هم نوعی حفظ حرمت به ارتباط با خداوند یا به جایگاه نماز به حساب می آید. این مسئله در ادیان

دیگر هم در هنگام عبادت وجود داشته و حفظ حجاب برای زنان به خصوص در وقت عبادت، دارای اهمیت ویژه بوده است.(1) به همین دلیل است که برای مرد نیز در بر داشتن عبا و پوشاندن سر در نماز، مستحب است.

۲. باعث پیدایش حضور قلب

حکمت دیگر این است که رعایت حجاب و آداب دیگر مانند پاک بودن بدن و لباس، در تحصیل حضور قلب مؤثر است. بی شک، وجود پوششی یک پارچه برای تمام بدن و داشتن پوششی مخصوص برای نماز، توجه و حضور قلب انسان را بیشتر می کند و از التفات ذهن به تجملات و چیزهای رنگارنگ می کاهد و ارزش نماز را صد چندان می کند.

۳. توجه به ارزش و اهمیت حجاب

این حکم به زنان مسلمان می فهماند که حجاب، مطلوب خداوند است، به گونه ای که حتی در نماز از زن مسلمان خواسته با حفظ حجاب با خداوند سخن بگوید؛ چون او بنده اش را این گونه می پسندد. چه بسا این دستور تمرینی باشد برای حفظ حجاب.

۱- . تاریخ تمدن ویل دورانت، ج ۹، ص۲۴۲، به نقل از مجله پیام زن، ش۲۰، ص۸۰ - ۸۳

فلسفه حضور در نماز جماعت چیست؟

درباره جایگاه و ارزش نماز جماعت، همین بس که رسول خدا٪ فرمود: "مَن سَمِعَ النِّدَاءَ فَلَم یُجِبهُ مِن غیرِ عِلَّهٍ فَلَا صَلاهَ لَهُ": نماز کسی که صدای اذان را بشنود و بی دلیل، در نماز جماعت مسلمانان شرکت نکند، ارزشی ندارد.(۱) و می فرمود: صف های نماز جماعت، همانند صف های فرشتگان درآسمان چهارم است.(۲) در حدیث دیگر چنین آمده است: "هر که نماز جماعت را دوست بدارد، خدا و فرشتگان او را دوست می دارند".(۳) گذشته از این گونه روایات

ص:۶۳

۱- . وسائل، ج ۵ ص ۳۷۵، کنز العمال، ج ۸ حدیث ۲۲۷۹۹.

۲- . همان مدرک.

۳- . مستدرک الوسائل، ج ۱ ص ۴۸۸.

درباره بایستگی و لزوم شرکت در نماز جماعت، برخی از فلسفه های شرکت در نماز جماعت را می توان چنین ذکر کرد:

۱. نیل به ثواب نامحدود

برخی از اعمال عبادی در دین اسلام ثواب محدود و مشخص دارد، ولی بین مسلمانان مسلّم است که نماز با جماعت، از نماز فرادا برتر است و اگر تعداد نمازگزاران بیش از ده نفر شوند ثواب آن قابل شمارش و نگارش توسط مخلوقات نیست.(۱)

۲. اعلام اتحاد

به طور حتم، جمع شدن یک عده در یک مکان، برای عمل واحد، نشان از اتحاد آن افراد در هدف دارد. نماز جماعت نیز از این امر جهان شمول مستثنا نیست و نماد وحدت کلمه است. همه افراد با هر اختلاف سلیقه ای که دارند، با این عمل وحدت کلمه خود را به جهان اعلام می دارند.

ویل دورانت می نویسد: بر هیچ انسان منصفی پوشیده نیست که شرکت مسلمانان در نمازهای جماعت روزانه، چه اثر خوبی در وحدت و تشکّل آن ها دارد. با کمی دقت می توان

ص:۶۴

۱- . بحارالانوار، ج۸۵، ص۱۴.

دریـافت که در سـایه همین جمـاعت ها و جمعه ها است که انسـجام و اتحادی در اقشار مختلف ایجاد می شود و در سایه آن، برکات و ارزش هایی وجود دارد. از کارهای عمرانی یک منطقه گرفته، تا راه حل سایر مشکلات افراد و جامعه.(۱)

۳. آگاهی از اوضاع و مشکلات جامعه

در این اجتمـاع که کم هزینه ترین اجتمـاع دنیـا است، آگـاهی از مشـکلات و نیازهای یکـدیگر و زمینه سازی تعاون اجتماعی نهفته است که در بسیاری از موارد، در همین اجتماعات است که نیاز یک نیازمند مرتفع می شود.

۴. آگاهی از حال برادران دینی

اسلام عزیز، بسیار بر زیارت و دیدار مؤمنین و اطلاع از حال یکدیگر تأکید نموده است. در سیره پیامبر اعظم(ص) می خوانیم: "اگر یکی از یارانش را سه روز پیاپی نمی دید، از حال وی جویا می شد. اگر در سـفر بود، برایش دعا می کرد، اگر در شـهر بود، به دیدارش می رفت

۱- . تاریخ تمدن، همان.

و اگر بیمار بود، از او عیادت می کرد".(۱) بی هزینه ترین دیدار مؤمنین، در صفوف جماعت است که باعث آگاهی از اوضاع افراد می گردد.

۵. آگاهی از مسائل دینی

بسیاری از مسائل دین و احکامی که افراد فرا می گیرند، در اثر حضور در نماز جماعت و استفاده از برنامه های آموزشی قبل یا بعد از نماز جماعت است. آمار نشان می دهد، افرادی که اهل نماز جماعت هستند، از افراد دیگر آگاهی بیشتری نسبت به مسائل دین دارند. اسلام نیز با این عمل، با جاهل ماندن افراد مبارزه معنوی می کند و به علم افزایی پیوسته ترغیب می نماید.

۶. تغییر رفتار و اخلاق نا مناسب

انسان ها از نظر رفتاری با یکدیگر متفاوتند. چه بسیارند افرادی که با دیدن یک رفتار پسندیده از یک شخص حاضر در صفوف جماعت، رفتار زشت خود را کنار گذاشته اند. مسلمان ها با این حضور معنوی در کنار یکدیگر، هر کدام خوبی های خود را به دیگران منتقل می کنند.

۱- . برای اطلاع بیشتر، به کتاب سنن النبی، علامه طباطبایی مراجعه کنید.

چرا باید رو به قبله نمازخواند؟

قرآن کریم می فرماید: "فَوَلِّ وَجْهَکَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَ حَیْثُ مَا کُنتُمْ فَوَلُّواْ وُجُوهَکُمْ شَطْرَه": پس روی کن به طرف مسجدالحرام و شما مسلمین نیز هر کجا باشید، در نماز، روی خود را به سوی آن بگردانید.(1)

با توجه به این آیات، می توان برداشت های زیر را به دست آورد:

۱. همان خدایی که فرموده است: به هر طرف رو کنید آنجا وجه خدا است "فأَینَما تُوَلُّوْا فَثَمَّ وَجْهُ اللّه":(2) و این که او از رگ گردن به انسان نزدیک تر است "و نَحْنُ اَقْرَبُ اِلَیْکُمْ مِنْ

۱- . بقره/ آیه ۱۴۴ و آیه ۱۵۰.

۲- . بقره/ ۱۱۵.

حَبْلِ الْوَرِیدِ"،(۱) همـان خـدا دسـتور داده است که به هنگـام نمـاز به طرف مسـجدالحرام نمـاز بخوانیـد "فَوَلِّ وَجْهَکَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَ حَیْثُ مَا کُنتُمْ فَوَلُّواْ وُجُوهَکُمْ شَطْرَهُ".

۲. شَـطر بـه معنـای سـمت و جـانب اسـت. البتـه ایسـتادن دقیـق در محـاذات [مـوازات، رویـارو، رو بـه رو] خـانه کعبـه و حتی مسجدالحرام برای کسانی که از دور نماز می خوانند، بسیار مشکل است، اما ایستادن به سمت آن برای همه آسان است. همین دسـتور قرآنی به نوبه خود موجب پیشرفت علوم جغرافیا، هیئت، هندسه و ریاضی در بین مسلمین گردید؛ زیرا برای قبله یابی و تشخیص جهت آن، نیازمند این علوم بودند.

۳. این که خـدا همه جـا هست و به هر طرف که رو کنی روی او و سوی او است، این نـتیجه را نمی دهـد که پس به هر طرف می توان نماز خواند. در همه جا بودن خداوند یک مطلب است و جهت نماز مطلب دیگر. کما این که خدا همه زبان ها را می دانـد؛ ولی بایـد نمـاز را به زبـان عربی خوانـد و یـا این که خـدا موجودی زمانی نیست؛ ولی نماز بایـد در زمان خاص خودش خوانده شود. حق تعالی به علل گوناگون، دسـتور داده است که به طرف قبله واحد، به زبان واحد و با شـرایط مشترک دیگری نماز گزارده شود و این دستور، علاوه بر پیشرفت

۱- . ق /۱۶.

و پیشبرد علم و دانش بشری، مایه وحدت و هماهنگی بین مسلمانان نیز هست و تأثیرات و آموزش های فرهنگی دیگری نیز به دنبال دارد. از طرف دیگر، در هر یک از این دستورات، اسرار عرفانی شگرفی نهفته است که در جای خود بازگو شده است.

ص:۶۹

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ.ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانه ای
قائمیه
اصفهان
www
برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹